

הלך לעולמו נשיא אב"א

ד"ר שלמה חי חיזק ז"ל (1941-2018)

(יום שלישי, ז' בחשוון תשע"ט, 16 באוקטובר 2018)

כשבועיים לפני פטירתו הגעתי לפגישה עם ד"ר שלמה חיזק נשיא אב"א (איראן, בוכרה, אפגניסטן). ידעתי שבריאותו אינה במיטבה ובכל זאת שלמה קיבל אותי במאור פנים. במאמץ רב הוא ירד במדרגות. ישבנו כשעתיים במטבחון על כוס תה ושוחחנו על ענייני רוח ועל פעילות המרכז, שעסק בקהילות איראן, בוכרה ואפגניסטן. הקשר בינינו היה רב-שנים ובעיקר בעשור האחרון שבו פעלנו יחד עם אתי עמית בענייני אב"א, שכללו הרצאות על יהודי אפגניסטן ובענייני מערכת כתב-העת אב"א בעריכתו של מר בנימין בן דוד, חברת קיבוץ חניתה.

שלמה הביע את שמחתו הרבה על ערב ההשקה לספרי החדש 'סימורג-ציפור האש', שבו היה אמור לשאת דברי ברכה. לא הייתי בטוח שנוכל לקיים את ערב ההשקה בשל מצב בריאותו, אך הוא אמר בהחלטיות שיש לקיים את האירוע בכל מצב ויש להמשיך את פעילותו של מרכז אב"א. שלמה הבין אל נכון את הצורך לתעד ולשמר את קורותיהן של הקהילות במרחב האיראני – איראן, בוכרה ואפגניסטן ואת הצורך לשבץ את קורותיהן של הקהילות במרחב האיראני במסגרת תכניות הלימודים במדינת ישראל. שלמה כאב את העובדה שקהילות אב"א נעלמו ממפת הלימוד של ילדי ישראל. ביוזמתו הברוכה ובעידוד הרב והסיוע שהעניק להוצאה לאור של ספרים ומימון לימודים, הצליח להקים דור של חוקרים צעירים, שזכו לתמיכתו.

זמן קצר לאחר פגישתנו שלמה אושפז בבית חולים. שעות אחדות לפני ערב ההשקה התבשרתי ששלמה הלך לעולמו במכון שרת ב'הדסה' ירושלים. צוות בית אב"א מילא את משאלתו של שלמה חיזק והערב התקיים. רק טבעי היה שערב ההשקה בירושלים יוקדש לזכרו של שלמה שהיה אמור לברך בו, ולא זכה. ממש בשעת ההלוויה, כשהוא מובל למנוחות, נשאתי דברים על ד"ר שלמה חיזק ז"ל בפני אולם מלא נשים וגברים, שרובם לא הכירו עד אז את הנדיב הצנוע ד"ר שלמה חיזק ואת פועלו הרב. בפתח דבריי קראתי את מזמור צ"א מתהלים ולאחר מכן אמרתי את הדברים הבאים:

שלמה, צאצא לשושלת המיוחסת קנדין-קנדינוף, שאבי המשפחה אהרן קנדין היה תלמיד חכם, עשיר ומומחה לפיננסים. דלתות ארמונו של האמיר מוזאפר

אד-דין באהדור האן (1855-1860) נפתחו בפני אהרן קנדין, שהתרחש מאהרן קנדין ומינה אותו לווזיר האוצר של אמיר בוכרה. אהרן קנדין הילווה לאמיר כספים רבים לבניית מפעלי ראוה, לרבות ארמונות קיץ וחורף. מסורות רבות מספרות על האיש ופעלו. מסורת החסד מלווה את המשפחה הזאת מזה דורות. כבר בסוף המאה ה-19 הקים ביפו אהרן קנדין, סבא רבא של שלמה חיזק, בית הכנסת אורחים – מקלט לילה לכל עולה שזה עתה ירד ביפו מן האנייה ובנה ביפו גם בית-כנסת. בירושלים ובמקומות שונים בארץ קנה קרקעות ובנה בתים ונמנה על יוזמי ומייסדי שכונת 'רחובות', הלא היא שכונת הבוכרים.

הצאצא שלו, ד"ר שלמה חיזק, הלך בעקבות אבותיו והקדיש מהונו הפרטי ומאוונו למפעלים דתיים וחברתיים רבים מספור. שלמה חיזק היה איש אשכולות ורב פעלים, גבאי בית-כנסת יש"א ברכה ופילנטרופ, ששימש עד יומו האחרון כיו"ר של עמותות חינוכיות להשכלה גבוהה בשיתוף פעולה עם האוניברסיטה הפתוחה ומוסדות חינוך בארץ ובחו"ל ועמותות חברתיות ואתניות רבות.

ליוצאי איראן בוכרה ואפגניסטן הוא פתח את שערי מרכז אב"א המפואר וביזמתו התקיימו ערבים רבים שבהם חוקרים ומלומדים הביאו פרשיות רבות ומגוונות על הקהילות הללו. רבים וטובים למדו כאן על השורשים שלהם מפיהם של ד"ר גיורא פוזיילוב וכותב שורות אלה. שלמה השקיע לא מעט בכתב העת 'אב"א', שאותו ערך בשקדנות חבר קיבוץ חניתה בנימין בן-דוד, יבדל לחיים ארוכים, בעשור האחרון. בכתב-העת הזה ראו אור מאמרים מלומדים על יהודי איראן, בוכרה ואפגניסטן. החוברת ה-11 שתצא לאור השנה תוקדש לזכרו של ד"ר שלמה חיזק, היוזם והרוח החיה מאחורי המיזם הזה.

שלמה סיים את לימודיו בבית הספר לבנים בירושלים ברחוב הרב קוק, לאחר שמשפחתו עברה לנווה צדק בתל-אביב המשיך שלמה את לימודיו בבית-ספר תיכון בתל-אביב. בתום לימודיו התיכוניים התגייס לנח"ל המוצנח והצטרף כחבר גרעין בקיבוץ יד מרדכי ואף התקבל בו כחבר מן המניין. סיים לימודיו בבית ספר חקלאי והתמחה בענף הלול. בין תפקידיו הביטחוניים שלמה נמנה על שומרי ראשו של דוד בן גוריון, ראש ממשלת ישראל.

שלמה חיזק התעניין במשך שנים רבות בנושא הבין-דתי ועל כן נושא הדוקטורט שלו הוא: "השוואה ודו-שיח בין הדתות" (2002). ב-2001 הקים שלמה חיזק את המרכז לטיפול בילד "בני ארזים" שבראשון לציון, ביחד עם הד"ר שלומית בלנק, רופאת ילדים ופסיכיאטרית. הילדים במרכז "בני ארזים"

באים מבתים הרוסים, ילדי רחוב ללא בית חם ומשענת, ילדים שהגורל התאכזר אליהם. כיום מתחנכים במסגרת הזאת כ-300 ילדים. בתום לימודיהם חוזרים החניכים למשפחותיהם. חלק מהם משרתים בצה"ל כחיילים ואף קצינים ויש הזוכים ללמוד במסגרות אקדמאיות. היום ממוקם המוסד במבנה מפואר שנבנה לפני שנים ע"י שלמה חיזק ושותפים נוספים. מיום הקמתו של המוסד שימש שלמה חיזק יו"ר העמותה. שלמה תרם תרומה נכבדה גם לעמותת 'חלו"ן' (חינוך לכל נער ונערה), המונעת נשירת תלמידים מבתי-ספר תיכוניים. כ-1,200 נערים ונערות יהודים וערבים מטופלים במסגרת זאת.

בשנת 2004 תרם שלמה חיזק לשיקום בית כנסת הרוס באמבובר-גונדר שבאתיופיה. הבניין משמש לא רק בית-כנסת אלא היכל קודש לעולי רגל מישראל. הוא הדפיס מכספו הפרטי 20,000 עותקים של התנ"ך באמהרית שחולקו חינם לבני העדה האתיופית. בנוסף הוא תרם שלושה-עשר ספרי תורה לבתי כנסת של העדה האתיופית והעדה הבוכרית ברחבי הארץ. שלמה אימץ את העדה האתיופית, השומרת על קשר הדוק עמו בביתו בירושלים. במטרה לקרבה ליהדות ולמסורת אבותיהם. מזה שנים רבות שלמה חיזק מנהל את מרכז עמ"י בירושלים - מרכז ללימודי מקרא ועם ישראל ומשמש כנשיאה. המרכז מקיים סמינרים חינוכיים, סיורים ברחבי הארץ באתרים היסטוריים וקדושים, הרצאות המסבירות לתיירים המגיעים מכל רחבי העולם ובמיוחד לצליינים אודות עם ישראל, יהדות, תורת ישראל וארץ ישראל. רשימת מפעליו ועזרתו לנצרכים פרטיים ולגופים ציבוריים היא עצומה במניינה.

לכתו של ד"ר שלמה חיזק ז"ל מאתנו מותיר חלל ריק. איש רב פעלים נדיר, שהקדיש את רוחו, מרצו ומשאביו למען כלל ישראל.

תהי נשמתו של שלמה חי בן ציפורה צרורה בצרור החיים. מי ייתן ומפעליו הברוכים יימשכו גם אחרי לכתו.